

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yhdistyslain muuttamisesta ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdistyslakia ja eräitä muita lakeja niin, että yhdistysrekisterin pito siirretään oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen. Yhdistysrekisteri ehdotetaan siirrettäväksi itsenäiseksi rekisteriksi patentti- ja rekisterihallitukseen. Myös rekisterin pitämiseen käytetyt voimavarat siirrettäisiin oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen. Ehdotus sisältää siirtojen edellyttämät välttämättömät säännösmuutokset. Ehdotetut muutokset ovat osa keskus- ja aluehallinnon uudistamishanketta.

Esitykseen sisältyvät yhdistyslain muutosehdotuksen lisäksi ehdotukset patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n, patentti- ja rekisterihallituksen valitusasiain käsittelystä annetun lain 3 ja 5 §:n sekä patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen laiksi säätiölain muuttamisesta ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan syksyllä 1994.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	2. Laki patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	13
YLEISPERUSTELUT	3	3. Laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta	13
1. Johdanto	3	4. Laki patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	14
2. Nykytila ja ehdotetut muutokset	3	LIITTEET	15
2.1. Yhdistystoiminta ja sen sääntely	3	Liite 1. Rinnakkaistekstit	15
2.2. Yhdistysten rekisteröinti	5	1. Laki yhdistyslain muuttamisesta	15
2.3. Patentti- ja rekisterihallitus	6	2. Laki patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	18
2.4. Ehdotetut muutokset	7	3. Laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta	19
3. Esityksen vaikutukset	7	4. Laki patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	20
3.1. Taloudelliset vaikutukset	7	Liite 2.	21
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	7	1. Asetus yhdistysrekisteriasetuksen muuttamisesta	21
3.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan ..	8	2. Asetus oikeusministeriöstä annetun asetuksen muuttamisesta	22
4. Asian valmistelu	8	3. Asetus kauppa- ja teollisuusministeriöstä annetun asetuksen 5 §:n muuttamisesta	22
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	9	4. Asetus valtioneuvoston ohjesäännön muuttamisesta	23
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9		
1. Lakiehdotusten perustelut	9		
1.1. Yhdistyslaki	9		
1.2. Laki patentti- ja rekisterihallituksesta ...	10		
1.3. Laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä	10		
1.4. Laki patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista	10		
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	10		
3. Voimaantulo	11		
LAKIEHDOTUKSET	11		
1. Laki yhdistyslain muuttamisesta	11		

VLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Julkisen hallinnon yleisten kehittämisperiaatteiden mukaan toiminnallisesti toisiinsa liittyvät tehtävät pyritään kokoamaan yhteen toimintayksikköön tai toimintayksikköryhmään. Tavoitteena on, että ministeriötasolla ei tehtäisi yksittäisiä päätöksiä, kuten vahvistuksia, hyväksymisiä ja rekisteröintejä, eikä suoritettaisi juoksevia valvonta- ja tarkastustehtäviä. Lisäksi rekisterihallinnon kehittämisen tavoitteena on asiakaspalvelun ja tietojärjestelmien kehittäminen.

Valtioneuvoston 17 päivänä kesäkuuta 1993 tekemän periaatepäätöksen yleisten tavoitteiden ja hallinnonkehittämisen ministerivaliokunnan 23 päivänä kesäkuuta 1994 tekemän päätöksen mukaisesti ehdotetaan yhdistysrekisteriasioiden siirtämistä oikeusministeriöstä patenti- ja rekisterihallitukseen. Mainittujen julkisen hallinnon yleisten kehittämisperiaatteiden mukaisesti eduskunnassa käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä säätiölain muuttamisesta ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 93/1994 vp) ehdotetaan, että säätiörekisterin pito ja säätiövalvonta siirretään oikeusministeriöstä patenti- ja rekisterihallitukseen syksyllä 1994.

2. Nykytila ja ehdotetut muutokset

2.1. Yhdistystoiminta ja sen sääntely

Yhdistymisvapauden kehitys on Suomessa kuten muissakin maissa liittynyt läheisesti valtiolliseen kehitykseen. Merkittävin osa kaikesta aatteellisesta toiminnasta on tullut esiin yhdistystoiminnan kautta. Yhdistymisvapaus kuuluu hallitusmuodossa turvattuun poliittisiin perusoikeuksiin. Hallitusmuodon 10 §:n mukaan Suomen kansalaisella on oikeus perustaa yhdistyksiä sellaisten tarkoitusten toteuttamista varten, jotka eivät ole vastoin lakia tai hyviä tapoja. Suomessa yhdistymisvapaus on ymmärretty yleisoikeudeksi, minkä vuoksi se koskee periaatteessa samanlaisena kaikkea yhdistystoimintaa. Yhdistymisvapaus koskee siten sekä yhdistyslaissa (503/89) säännellyjä yhdistyksiä että muuta yhdistystoimintaa.

Hallitusmuodon 10 §:n 2 momentin mukaan säännöksiä yhdistymisvapauden käyttämisestä

annetaan lailla. Yhdistystoimintaa koskevat yksityiskohtaiset säännökset sisältyvät yhdistyslakiin. Yhdistysten rekisteröinnistä säädetään lisäksi yhdistysrekisteriasetuksessa (506/89). Yhdistyksiä koskevia säännöksiä on myös useissa kymmenissä eri hallinnonalojen laeissa ja asetuksissa.

Yhdistyslaki on yleislaki, jota sovelletaan aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten perustettuihin yhdistyksiin. Osaa lain säännöksistä sovelletaan myös rekisteröimättömiin yhdistyksiin. Soveltamisalan ulkopuolelle jäävät niin sanotut taloudelliset yhdistykset ja uskonnolliset yhdyskunnat. Erityislainsäädäntöön perustuviin yhdistyksiin yhdistyslakia sovelletaan vain, jos siitä on erikseen säädetty.

Laissa jätetään mahdollisimman suuressa määrin yhdistyksen itsensä päätettäväksi, miten yhdistyksen sisäinen toiminta järjestetään. Muun muassa kokousmenettelyä ja yhdistyksen hallintoa koskevat säännökset ovat osittain tahdonvaltaisia.

Yhdistyslaissa on säännöksiä kielletyistä ja luvanvaraisista yhdistyksistä, rekisteröidyille yhdistykselle sallitusta taloudellisesta toiminnasta ja rekisteröinnin oikeusvaikutuksista. Lain muut pakottavat säännökset koskevat lähinnä vähemmistön oikeuksia, sivullisten asemaa, yhdistyksen toimielinten välistä toimivallan jakoa sekä kansanvaltaisia periaatteita ja yhdenvertaisuuden noudattamista. Laissa on lisäksi säännöksiä muun muassa rekisteröidyn yhdistyksen perustamisesta ja jäsenyydestä, päätösvallasta ja päätöksenteosta yhdistyksessä, yhdistyksen hallinnosta, purkautumisesta, lakkauttamisesta ja yhdistysrekisteriin merkitsemisestä.

Yhdistysrekisteriin merkitsemisestä säädetään lain 9 luvussa. Luvussa säädetään rekisteriviranomaisista, yhdistysrekisterin julkisuudesta, perus-, muutos- ja purkautumisilmoituksista ja niiden käsittelystä sekä rekisteröimisen edellytyksistä. Rekisterinpitoon liittyviä säännöksiä on lisäksi sääntöjen ennakkotarkastuksesta, muutoksenhausta ja rekisterimerkinnän kumoamisesta. Yhdistysrekisteriasetuksessa säädetään tarkemmin rekisteri-ilmoitusten tekemisestä, yhdistyksistä pidettävään luetteloon merkittävistä tiedoista, rekisteröinnistä, rekisteriin kuuluvien asiakirjojen säilyttämisestä ja toimittamisesta viranomaisten välillä sekä rekisteritietojen luovuttamisesta.

Eräiden yhdistysten toiminnassa sovelletaan yhdistyslain lisäksi erityislainsäädäntöä. Esimerkiksi puolueiden sekä ammatti- ja elinkeinoyhdistysten toimintaan sovelletaan puoluelakia (10/69) ja työehtosopimuslainsäädäntöä. Eräillä kansainvälisillä sopimuksilla on merkitystä yhdistymisvapauden ja yhdistysten toiminnan sääntelyssä ja valvonnassa. Pariisin rauhansopimuksen (SopS 20/47) 8 artiklan mukaan Suomi ei saa sallia sellaisia järjestöjä ja toimintaa, jonka tarkoituksena on kieltää kansalta sen demokraattiset oikeudet. Myös Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirja (SopS 1/56) ja ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 8/76) ja taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 6/76) sisältävät yhdistymisvapautta koskevia määräyksiä samoin kuin kansainvälisen työjärjestön (ILO) hyväksymä sopimus, joka koskee ammatillista järjestäytymisvapautta ja ammatillisen järjestäytymisoikeuden suojelua (SopS 45/49) ja sopimus, joka koskee järjestäytymisoikeuden ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden periaatteiden soveltamista (SopS 32/51).

Yhdistykset ovat toisaalta aatteellisia ja taloudellisia ja toisaalta yksityisoikeudellisia ja julkisoikeudellisia yhdistyksiä. Vaikka yhdistyslaissa tarkoitetut yhdistykset ovat poikkeuksetta yksityisoikeudellisia yhdistyksiä, erälle niistä on lainsäädännössä annettu julkisen vallan käyttämiseen liittyviä tehtäviä. Myös uskonnolliset yhdyskunnat ovat aatteellisia yhteisöjä, mutta niitä säännellään erikseen uskonnonvapauslaissa (267/22). Joitakin uskonnollisia yhdyskuntia on kuitenkin merkitty myös yhdistysrekisteriin.

Yhdistyslaissa aatteelliset yhdistykset jaotellaan rekisteröityihin ja rekisteröimättömiin yhdistyksiin. Yhdistymisvapauden ja yhdistysten tarkoituksen toteutumisessa yhdistyksen rekisteröinnillä on keskeinen merkitys. Rekisteröinnillä yhdistyksestä tulee itsenäinen oikeushenkilö, joka on oikeuskelpoinen, eivätkä sen puolesta toimineet joudu henkilökohtaiseen vastuuseen yhdistyksen veloista tai muista velvoitteista. Rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdystä velvoitteesta vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti.

Rekisteröidyillä yhdistyksillä on keskeinen merkitys lähes kaikessa yhteiskunnallisessa toi-

minnassa. Yhdistysrekisteriin oli 30 päivänä kesäkuuta 1994 merkitty 98 901 yksityisoikeudellista yhdistystä. Rekisteröimättömien yhdistysten lukumäärästä ei ole saatavissa riittäviä tietoja. Lailla tai asetuksella erityistä tarkoitusta varten järjestettyjä, suurelta osin julkisoikeudellisia yhdistyksiä on arvioitu olevan lähes 50 000.

Rekisteröidyt yhdistykset voidaan jaotella niiden harjoittaman toiminnan tarkoituksen mukaan. Yhteiskunnallista toimintaa harjoittaa yli 90 % kaikista rekisteröidyistä yhdistyksistä. Merkittävimmän ja lukumäärältään suurimman osan niistä muodostavat puoluepoliittiset yhdistykset (24%), ammatti- ja elinkeinoyhdistykset (24%) ja vapaa-ajanyhdistykset (20%).

Yhdistyksen perustyyppissä jäsenet ovat yksityisiä henkilöitä. Yhdistyksen jäsenistö voi toisaalta olla sekamuotoinen, jolloin jäseninä on oikeushenkilöitä yhteisöjäseninä ja lisäksi henkilöjäseniä. Yhteisöjäsenet voivat olla yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, kuten muita yhdistyksiä, yhtiöitä ja säätiöitä, ja julkisoikeudellisia yhteisöjä, kuten kuntia. On myös sellaisia rekisteröityjä yhdistyksiä, joissa on vain yhteisöjäseniä. Tällaisissa yhdistysrakenteissa yksityiset henkilöt voivat vaikuttaa yhdistyksen toimintaan sen jäsenyhteisöjen jäseninä.

Yhdistystoiminta on kehittynyt siten, että itsenäisinä oikeushenkilöinä rekisteröidyt yhdistykset muodostavat yhä suurempia kokonaisuuksia. Yhdistyksistä voi muodostua 2—5 portaisia järjestökokonaisuuksia. Useampiportaisia yhdistyksiä kutsutaan liitoiksi. Sekamuotoiset ja vain yhteisöjäsenille tarkoitetut yhdistykset ovat tällaisia liittoja. Liittoihin kuuluu arvioilta ainakin 75 % kaikista rekisteröidyistä yhdistyksistä ja ne harjoittavat poikkeuksetta edellä yhteiskunnalliseksi luokiteltua toimintaa. Liitoissa järjestörakenteen ja sisäisen toiminnan kiinteys vaihtelee suuresti. Yhdistyslaissa ei ole liittomuotoisen yhdistyksen yleistä määritelmää. Sen sijaan yhdistyslaissa on useita yksittäisiä säännöksiä liittomuotoisista yhdistyksistä, jotka on lainkohdasta riippuen ilmaistu hieman eri tavoin.

Liittomuotoisilla yhdistyksillä, niiden järjestörakenteella ja liittoon kuuluvia yhdistyksiä yhdistävillä tekijöillä on olennainen merkitys myös yhdistysrekisterin pidon kannalta. Liittomuotoisiin yhdistyksiin voi kuulua suoraan ja välillisesti tuhansia yhdistyksiä. Esimerkiksi Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:een kuuluu noin 5 000 yhdistystä ja Kansal-

linen Kokoomus ry:een noin 1 100 yhdistystä. Puoluepoliittisista, ammatti- ja elinkeinoyhdistyksistä sekä vapaa-ajan yhdistyksistä lähes kaikki kuuluvat niin sanottuihin kiinteisiin liittoihin. Liittomuotoisen yhdistyksen henkilöjäsenten lukumäärä voi olla satoja tuhansia, suurimmissa liitoissa se ylittää miljoonan. Tällaisten liittojen ja niiden sidosryhmien kannalta rekisterikäytännön yhtenäisyys ja oikeusvarmuus ovat keskeisiä tekijöitä.

Kaikkiin liittomuotoisiin yhdistyksiin kuuluu yhdistyksiä, joilla on kotipaikka eri paikallisviranomaisten virka-alueella. Suureen osaan liitoista kuuluu yhdistyksiä kaikkien tai lähes kaikkien paikallisviranomaisten virka-alueelta. Liiton ylimmällä tasolla olevan yhdistyksen kotipaikka on yleensä Helsinki. Puolueiden osalta rekisterinpito poikkeaa muista yhdistyksistä siinä, että puolueeseen suoraan tai välillisesti kuuluvat rekisteröidyt yhdistykset on merkitty vain yhdistysrekisteriin ja ylimmän tason yhdistys on lisäksi merkitty oikeusministeriön pitämään puoluerekisteriin.

Puolueilla, ammatti- ja elinkeinoyhdistyksillä sekä muillakin liittoyhdistyksillä saattaa olla myös kansainvälisiä tavoitteita ja sitoumuksia, joiden toteuttaminen sivuaa yhdistysrekisterinpitoa. Näin on esimerkiksi silloin, kun kansainväliseen kattojärjestöön kuulumisen edellyttää tietyn sisältöistä sääntömuutosta kaikissa järjestöön kuuluvissa yhdistyksissä.

Yhdistyskäytäntöä on yksityiskohtaisemmin selvitetty Yhdistysrekisterityöryhmän muistiossa (SM 10/1993).

2.2. Yhdistysten rekisteröinti

Perustaminen. Yhdistyslaissa tarkoitetun yhdistyksen voi perustaa yksityinen henkilö taikka yksityis- tai julkisoikeudellinen yhteisö tai säätiö.

Rekisteriviranomaiset. Koko maan kattavaa yhdistysrekisteriä pitää oikeusministeriö. Yhdistysrekisterin paikallisviranomaisina toimivat rekisteritoimistot. Paikallisviranomaisilla ei ole itsenäistä päätösvaltaa yhdistysten rekisteröintiä koskevissa asioissa.

Rekisteröiminen. Perustamiskokouksen jälkeen rekisteröintiä hakeva yhdistys toimittaa oikeusministeriöön perustamiskirjan, hyväksytyt säännöt ja perusilmoituksen. Perusilmoitusasiakirjat voidaan toimittaa myös paikallisviranomaiselle, joka toimittaa ne oikeusministe-

riölle. Asiakirjat voidaan lähettää myös postitse. Käytännössä asiointi suoraan oikeusministeriön yhdistysrekisteritoimistoon on tavallisinta. Ministeriön on viivytyksettä rekisteröitävä yhdistys, jos ilmoitukseen liitetty selvitys on asianmukainen. Asioiden käsittely oikeusministeriössä on kuitenkin ruuhkautunut ja käsittelyajat ovat pitkiä. Uuden yhdistyksen perusilmoituksen käsittelyaika oli 30 päivänä kesäkuuta 1994 keskimäärin 18,12 kuukautta ja sääntömuutoksen käsittelyaika oli keskimäärin 18,30 kuukautta. Käytössä on rekisteri-ilmoituksen käsittelyn kiirehtimismahdollisuus, josta tiedotetaan asiakkaille.

Yhdistysrekisteriin merkitään yhdistyksen nimi ja kotikunta, ilmoituksen saapumispäivä ja laji, rekisteröintipäivä ja rekisterinumero, yhdistyksen nimenkirjoitusoikeus sekä hallituksen puheenjohtajan ja muun yhdistyksen nimen kirjoittamiseen oikeutetun täydellinen nimi ja kotikunta, sääntöjen ja niiden muutoksen ennakkotarkastus, yhdistyksen omaisuuden luovuttaminen konkurssiin ja konkurssimenettelyn päättymisen, yhdistykselle annettu varoitus ja väliaikainen toimintakielto, yhdistykselle valitut tai määrättyt selvitysmiehet tai uskotut miehet sekä muut rekisterin pitämisessä tarpeelliset tiedot. Rekisteritietoihin tulevat muutokset on ilmoitettava merkittäviksi rekisteriin. Yhdistysrekisteri ja siihen kuuluvat asiakirjat ovat julkisia yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain (83/51) mukaisesti.

Poikkeukset ja ennakkotarkastus. Oikeusministeriö voi hakemuksesta myöntää poikkeuksen yhdistyksen hallituksen jäsenten kotipaikkavaatimuksista. Oikeusministeriö voi myös hakemuksesta ennakkotarkastaa yhdistyksen säännöt ja sääntömuutokset, milloin siihen harkitaan olevan aihetta yhdistyksen koon, sääntöjen muutoksen merkityksen tai vastaavan syyn vuoksi. Hakemus voi koskea myös yhdistykseen suoraan tai välillisesti kuuluvan tai kuuluvaksi aiotun yhdistyksen sääntöjä. Tällä perusteella ennakkotarkastukseen voidaan ottaa myös liittomuotoisen yhdistyksen mallisäännöt. Ennakkotarkastus on tärkeä erityisesti suurten liittomuotoisten yhdistysten sääntöjä ja mallisääntöjä laadittaessa. Liittomuotoisissa yhdistyksissä voidaan näin ennakolta varmistaa, että tietyn sisältöinen sääntömuutos voidaan toteuttaa samanaikaisesti myös kaikissa siihen kuuluvissa yhdistyksissä. Esimerkiksi kiinteässä liitossa sääntömuutos toteutetaan mallisääntöjä muuttamalla. Vuon-

na 1993 suoritettiin 60 ennakkotarkastusta. Ennakkotarkastuspyyntöjä hylättiin kolme kappaletta. Ennakkotarkastuksen keskimääräistä kesto on vaikea arvioida, koska useat hakijat itse pyytävät tiettyä käsittelyaikaa, joka vaihtelee kuukaudesta vuoteen.

Muutoksenhaku. Oikeusministeriön yhdistysrekisteriasiaissa antamaan päätökseen voidaan hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Voimavarat. Oikeusministeriössä yhdistysrekisterin pidosta vastaa yleisen osaston yhdistysrekisteritoimisto. Yhdistysrekisteritoimistossa on 25 vakinaista virkaa, joista on täytetty 23 virkaa. Valtiontalouden säästöjen toteuttamiseksi täyttämättä on kaksi virkaa, joista toinen on tarkastajan virka. Vakinaisten virkojen haltijoiden lisäksi rekisteritoimistossa on kaksi työllistämisvaroilla palkattua määräaikaista virkamiestä. Oikeusministeriöstä annetun asetuksen (237/89) mukaan ratkaisuvaltaa yhdistysrekisteriasioissa käyttävät pääsääntöisesti yhdistysrekisteritoimiston virkamiehet (25 §). Ministeri, kansliapäällikkö ja osastopäällikkö voivat yksittäistapauksessa pidättää itselleen päätösvallan yhdistysrekisteriasiaissa (20 §), mutta tämä on ollut hyvin harvinaista.

Asetuksen mukaan toimistopäällikkö ja kolme apulaistoimistopäällikköä ratkaisevat yhdistysrekisteriä koskevia asioita ilman esittelyä. Lisäksi heidän tehtäviinsä kuuluu muun muassa ennakkotarkastusten suorittaminen. Virkojen kelpoisuusehtona on oikeustieteen kandidatin tutkinto. Nykyisillä viranhaltijoilla on pitkä käytännön kokemus yhdistysrekisterinpidosta. Kuusi tarkastajaa tutkii rekisteri-ilmoitukset ja tekee niihin korjaus- ja täydennyskehdotuksia. Erillisen määräyksen mukaan he voivat myös ratkaista riidattomia nimenkirjoittajan muutosilmoituksia. Itsenäisen ratkaisuvallan saaminen edellyttää pitkähköä käytännön kokemusta yhdistysrekisteriasioissa.

Vuonna 1993 yhdistysrekisteritoimiston menot olivat 5 489 098,28 markkaa. Näistä palkkamenot olivat 4 049 683,04 markkaa.

Maksut. Yhdistyksen rekisteröinti, sääntöjen ennakkotarkastus, mallisäännöt ja neuvonta ovat maksuttomia. Maksuttomuus on yhdistymisvapauden suojaan ja rekisteröidyn yhdistyksen muodossa harjoitettavan aatteellisen yhdistystoiminnan edistämiseen perustava poikkeus valtionhallinnon yleisistä periaatteista. Ilmoituslomakkeista, rekisteriotteista ja jäljennöksistä peritään maksuja. Yhdistysrekisteritoimiston

perimistä maksuista määrätään oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa oikeusministeriön päätöksessä (1369/93). Rekisteritoimistojen yhdistysasioissa perimistä maksuista määrätään rekisterihallinnon suoritteiden maksullisuudesta, maksupurusteista ja julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä kiinteistä maksuista annetussa sisäasiainministeriön päätöksessä (328/93).

2.3. Patenti- ja rekisterihallitus

Tehtävät. Patenti- ja rekisterihallitus käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yritysKiinnitystä, kaupparekisteriä, tilinpäätösasiakirjojen julkistamista ja toimimisiä koskevat asiat. Patenti- ja rekisterihallitus toimii kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudessa. Patenti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriosaston päätehtäviä ovat kaupparekisterin ja yritysKiinnitysrekisterin pitäminen sekä elinkeinonharjoittajien tilinpäätöstietojen julkistaminen. Kaupparekisteri on koko maan kattava elinkeinonharjoittajien keskusrekisteri. Siihen merkitään myös elinkeinoa harjoittavat yhdistykset. Kaupparekisterin rekisteritoimistoissa tutkitaan elinkeinonharjoittajien ilmoitusten ja niiden liitteiden lainmukaisuus.

Elinkeinonharjoittaja saa rekisteröinnillä yksinoikeuden toiminimeensä. Osakeyhtiö ja osuuskunta syntyvät oikeushenkilöinä rekisteröinnillä. Rekisteriin merkityn ja kaupparekisterilehdessä kuulutetun tiedon katsotaan tulleen kaikkien tietoon. Rekisteritietojen julkisuutta koskevat yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain ja kaupparekisterilain (129/79) säännökset. Kaupparekisterilain mukaan kaikki rekisteritiedot ovat julkisia.

Maksut. Patenti- ja rekisterihallitus on siirtynyt leimaverojen perimisestä maksuihin. Patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (1032/92) 3 §:ssä edellytetään, että julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun tulee vastata toimenpiteestä aiheutuneita kustannuksia. Maksu voidaan kuitenkin tietyistä erityisistä syistä määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta alempana tai jättää kokonaan perimättä.

Muutoksenhaku. Patenti- ja rekisterihallituk-

sen päätökseen haetaan muutosta ensi vaiheessa erityiseltä valituslautakunnalta. Lautakunnan päätöksestä voidaan valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

2.4. Ehdotetut muutokset

Esityksen mukaan yhdistysrekisteri siirretään keskitettynä oikeusministeriöstä patenti- ja rekisterihallitukseen. Yhdistysrekisteri säilyy itsenäisenä rekisterinä. Esityksen valmistelussa oli esillä yhdistysrekisterin pidon kokonaisuudistus siirron yhteydessä. Koska siirto pyritään toteuttamaan nopeasti, on päädytty ehdottamaan siirron toteuttamista mahdollisimman vähäisin sisällöllisin muutoksin. Yhdistysrekisteriasioista vastaava uusi viranomainen saa näin siirtymäaikana kokemusta yhdistysasioista ennen laajaa uudistusta. Hallinnon kehittämisen ministeriövaliokunnan 23 päivänä kesäkuuta 1994 tekemää päätöstä kaikkien patenti- ja rekisterihallituksen oikeushenkilörekisterien kehittämisperiaatteista selvitetään jäljempänä jaksossa 4.

Muutoksenhaku yhdistysrekisteriasioissa ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi patenti- ja rekisterihallituksen nykyisen käytännön mukaiseksi. Esityksen mukaan myös yhdistysrekisteriasioihin sovelletaan patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain (576/92) säännöksiä. Yhdistysrekisterin toiminta on lähinnä verrattavissa kaupparekisterin pitoon, jota koskeviin päätöksiin sovelletaan mainittua lakia.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Rekisterinpidon tehokkuuden odotetaan parantuvan ensi vaiheessa patenti- ja rekisterihallituksen oikeushenkilörekisterien tietopalvelu- sekä hallinto- ja muiden tukitoimintojen yhdistämisen vuoksi. Yhdistysrekisterille jää siten jo siirtymävaiheessa enemmän resursseja ruuhkaantuneiden perus- ja sääntömuutosilmoitusten käsittelyyn. Ilmoituslomakkeiden maksullisuudesta luovutaan, koska patenti- ja rekisterihallituksen muut ilmoituslomakkeet ovat maksuttomia ja viraston kokemusten mukaan hyvin pienten maksujen periminen ei ole yleensä taloudellisesti kannattavaa.

Siirrolla ei ole merkittäviä välittömiä vaikutuksia yhdistysrekisterin kustannuksiin. Siirtymäkauden jälkeen odotettavissa olevat taloudelliset edut ilmenevät ensiksi toiminnan tehostumisena. Kustannussäästöt riippuvat tulevista rekisterinpidon uudistuksista, kuten paikallisviranomaisten rajoitettujen käsittelyoikeuksien ja asiakkaiden suorakäyttöoikeuksien kehittämisestä. Myös patenti- ja rekisterihallituksen oikeushenkilörekisterien yhtenäistäminen luodellu tyksiä säästöihin.

Siirtymävaiheessa yhdistysrekisterimaksut säilyvät entisellään ja rekisterin kustannukset katetaan nykyiseen tapaan valtion talousarvioista. Tämä poikkeaa patenti- ja rekisterihallituksen käytännöstä, joka perustuu kustannusvastaavuuteen ja nettobudjettiin. Siirtymävaiheen aikana on tarkoitus selvittää, miten yhdistysrekisterin toimintojen hinnoittelussa ja budjetoinnissa voidaan ottaa huomioon valtionhallinnon yleiset periaatteet.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Rekisterinpidon siirtäminen pois ministeriötasolta vastaa hallinnon kehittämisen yleisiä periaatteita.

Siirto ei siirtymävaiheessa vaikuta henkilöstön asemaan. Rekisterinpidosta vastaa yhdistysrekisterin nykyinen henkilöstö. Yhdistysrekisteri voi jatkaa nykyisissä toimitiloissa, kunnes patenti- ja rekisterihallituksen suunnitellut tilajärjestelyt on toteutettu. Henkilöstöressurssien tarve ja kohdentaminen on tarkoitus selvittää siirtymävaiheessa, jonka aikana yhdistysrekisterin asiakaspalvelutehtäviä hoidetaan sekä patenti- ja rekisterihallituksen nykyisistä toimipaikoista että yhdistysrekisterin nykyisestä toimipaikasta.

Siirtymävaihe sinänsä ei edellytä merkittäviä muutoksia eikä lisäresursseja yhdistysrekisterin ja patenti- ja rekisterihallituksen atk-järjestelmiin. Patenti- ja rekisterihallituksella on jo käytössään samaan tietotekniikkaan perustuvia sovelluksia ja tietoliikenneyhteyksiä.

Rekisterijärjestelmän kehittämismahdollisuudet ovat patenti- ja rekisterihallituksessa paremmat kuin oikeusministeriössä. Kohtuullisella aikavälillä yhdistysrekisteri voidaan siirtää itsenäisenä rekisterinä kaupparekisterin atk-järjestelmään. Siirron toteutuksessa voidaan hyödyntää kaupparekisterijärjestelmän kehittämisessä saatua tietämystä. Yhdistysrekisterin

siirto kaupparekisterin tietojärjestelmään mahdollistaa säästöt tulevissa kehityskustannuksissa, kuten paikallisviranomaisten rajoitetun käsittelyoikeuden ja asiakkaiden suorakäyttöyhteiden toteuttamisessa. Nykyisen 1970-luvulla käyttöön otetun yhdistysrekisterijärjestelmän toimivuuden ja avoimuuden lisääminen on arvioitu melko kalliiksi ja työlääksi. Uusi kaupparekisterijärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1992 ja se on maassamme pisimmälle kehitetty oikeushenkilörekisterijärjestelmä.

3.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Siirron jälkeen sama viranomaisen vastaa kaikista merkittävistä oikeushenkilörekistereistä eli kaupparekisteristä, säätiörekisteristä ja yhdistysrekisteristä. Siirron toteuduttua myös patentti- ja rekisterihallituksen nykyinen asiakaspalvelu hoitaa yhdistysrekisteriasioissa ilmoitusten vastaanottoa sekä otetilauksia ja muita rekisteritiedusteluita.

Siirroilla ei ole välittömiä vaikutuksia yhdistysrekisterikäytäntöön. Yhdistysrekisteri toimii nykyisinkin melko itsenäisesti suhteessa oikeusministeriöön. Ehdotuksen mukaan oikeusministeriö vastaa edelleen yhdistyslainsäädännön valmistelusta. Ehdotuksen mukaan muutoksenhaku yhdistysasioissa muuttuu siten, että yhdistysrekisteriasioissa annettuun päätökseen haetaan muutosta ensi vaiheessa patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta, jonka päätöksestä voidaan valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeusministeriötä paremmat resurssit edistää yhdistysrekisterin ruuhkan purkua, koska sillä on tuoretta kokemusta kaupparekisteriä 1980-luvun loppuun vaivanneen ruuhkan purkamisesta. Nykyisin kaupparekisterissä ei ole ruuhkaa eikä yhdistysrekisterin siirto huonontaisi kaupparekisterin tilannetta. Patentti- ja rekisterihallituksella on myös oikeusministeriötä paremmat resurssit yhdistysrekisterin pidon toiminnalliseen ohjaukseen.

4. Asian valmistelu

Esitys yhdistysrekisterin siirtämisestä patentti- ja rekisterihallitukseen perustuu valtioneuvoston 17 päivänä kesäkuuta 1993 tekemään

periaatepäätökseen toimenpiteistä keskushallinnon ja aluehallinnon uudistamiseksi.

Periaatepäätöksen mukaisesti sisäasiainministeriö asetti 28 päivänä kesäkuuta 1993 työryhmän selvittämään yhdistysrekisterin siirtämiseen liittyvät oikeudelliset ja hallinnolliset kysymykset sekä tekemään ehdotukset tarvittavista toimenpiteistä yhdistysrekisterin siirtämiseksi sisäasiainministeriön hallinnonalalle siten, että rekisterinpito hajautettaisiin väestörekisterikeskuksen ja rekisteritoimistojen tehtäväksi.

Yhdistysrekisterityöryhmä kuuli merkittävimpiä yhdistysmuotoisia kansalaisjärjestöjä ja henkilöstöjärjestöjä. Kuultaviksi kutsuttiin Akava ry, Kansallinen Kokoomus ry, Liiketyöntantajain Keskusliitto LTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitto STTK ry, Suomen Keskusta ry, Suomen Kristillinen Liitto ry, Suomen Maaseudun Puolue ry, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ry, Svenska Folkpartiet i Finland rf, Suomen Valtakunnallinen Urheiluliitto SVUL ry, Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry, Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliitto TT ry, Vasemmistoliitto ry ja Vihreä Liitto ry. Kuultujen tahojen lisäksi kirjallisen lausunnon antoi Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry. Työryhmä kuuli myös henkilöstöjärjestöjä.

Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä ehdotti 30. päivänä marraskuuta 1993 luovuttamassaan muistiossa yhdistysrekisterin siirtämistä sisäasiainministeriön hallinnonalalle. Ehdotuksen mukaan yhdistysrekisteri olisi edelleen koko maalle yhteinen, mutta rekisteritoimistot vastaisivat virka-alueellaan olevien yhdistysten osalta rekisterin ylläpidosta. Poikkeuksena pääsäännöstä olisivat liittomuotoiset yhdistykset, joiden rekisteröinnistä vastaisi väestörekisterikeskus. Liittoon kuuluvan yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajan muutosilmoitukset voisi kuitenkin käsitellä myös yhdistyksen kotipaikan rekisteritoimisto. Väestörekisterikeskus vastaisi lisäksi rekisterinpidon yleisestä ohjauksesta, kehittämisestä ja rekisterin tietojärjestelmän toimivuudesta.

Suurimmat liittomuotoiset yhdistykset, kuten Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliitto TT ry, Liiketyöntantajain Keskusliitto LTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, AKAVA ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Kaupan Keskusliitto ry,

Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry ja Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry, ovat eri yhte-yksissä, muun muassa työryhmän kuulemistilaisuudessa ja viimeksi eduskuntaryhmille osoitetussa, 8. päivänä huhtikuuta 1994 päivätyssä kirjelmässään, vastustaneet työryhmän esittämää mallia. Samalla liitot ovat kannattaneet yhdistysrekisterin säilyttämistä keskitettynä ja siirtämistä patenti- ja rekisterihallitukseen. Liittojen mielestä ainoastaan sellaisissa asioissa, joissa ei tarvita erityisosaamista, päätösvaltaa voitaisiin antaa myös paikallisviranomaisille. Erityisosaamista vaativat asiat, kuten perus-, sääntömuutos-, ja purkautumisilmoitukset ja ennakkotarkastushakemukset, pitäisi liittojen mielestä tällöinkin käsitellä keskitetysti patenti- ja rekisterihallituksessa.

Yhdistysrekisterityöryhmän ehdotusten kohtaaman laajan vastustuksen vuoksi yhdistysrekisterin siirtoa käsiteltiin uudestaan hallinnon kehittämisen ministerivaliokunnassa, joka päätti 23 päivänä kesäkuuta 1994 ehdottaa yhdistysrekisterin siirtämistä keskitettynä patenti- ja rekisterihallitukseen. Yhdistysrekisteri tulisi päätöksen mukaan siirtää ensi vaiheessa sellaisenaan. Samalla ryhdyttäisiin valmistelemaan kaikkien patenti- ja rekisterihallitukselle kuuluvien oikeushenkilörekisterien osalta, miten yksinkertaisten ilmoitusten käsittelyoikeus annetaan myös rekisteritoimistoille. Erityisosaamista vaativat asiat käsiteltäisiin toisessakin vaiheessa keskitetysti patenti- ja rekisterihallituksessa. Tehtävien siirtämistä rekisteritoimistoille voitaisiin myöhemmin jatkaa, jos rekisterinpidon kehitys ja kokemukset rekisteritoimistojen ammattitaidosta sitä puoltavat.

Esitys on tämän jälkeen valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä. Valmistelussa on kuulu-tu valtioneuvoston kansliaa, sisäasiainministeriötä, kauppaja teollisuusministeriötä, patent-

ti- ja rekisterihallitusta ja yhdistysrekisteritoimistoa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi säätiölain muuttamisesta ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi, joka sisältää myös ehdotuksen patenti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n sekä patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta. Mainittua esitystä tai nyt annettavaa esitystä tulee eduskuntakäsittelyssä muuttaa siten, että molemmat esitykset tulevat huomioon otetuiksi.

Yhdistysrekisterin ja säätiörekisterin siirron jälkeen vuonna 1995 ryhdytään valmistelemaan kaikkien patenti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriosaston pitämien oikeushenkilörekisterien osalta yksinkertaisten muutosilmoitusten käsittelyoikeuksien antamista myös rekisteritoimistoille. Tällaisia ilmoituksia ovat hallituksen ja muun hallintoelimen jäsenten ja puheenjohtajan sekä nimenkirjoittajan vaihtuminen, osoitteen vaihtuminen ja yksityisen elinkeinonharjoittajan ilmoitukset. Yksinkertaisten muutosilmoitusten käsittelyoikeuksien laajennus ei vaikuta erityisosaamista vaativiin rekisteriasioihin, kuten perus-, yhtiöjärjestys ja sääntömuutos-, ennakkotarkastus-, sulautumis- ja purkautumisilmoituksiin, jotka käsiteltäisiin edelleen keskitetysti patenti- ja rekisterihallituksessa. Käsittelyoikeuksien laajennus on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa erillishankkeena, koska kaupparekisteritietojen siirto uuteen järjestelmään on kesken ja kaupparekisterijärjestelmää tullaan kehittämään yhtiölainsäädännön muutosten vuoksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Yhdistyslaki

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaukset oikeusministeriöön tai ministeriöön muutetaan viittauksiksi patenti- ja rekisterihal-

litukseen lain 47 §:n 1 momentissa, 48 §:n 1 momentissa, 49 §:n 1 ja 2 momentissa, 55 §:n 1 momentissa, 56 §:n 1 momentissa, 60 §:ssä ja 62 §:n 2 momentissa.

Lain 35 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että poikkeuksen hallituksen jäsenten ja nimenkirjoittajien kotipaikkavaati-

muksista myöntäisi kauppa- ja teollisuusministeriö eikä oikeusministeriö, koska yhdistysrekisteriasiat siirtyvät muutoinkin kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuuteen. Asuinpaikka-vaatimuksia koskevat poikkeukset ratkaistaan yhteisölaissäädännössä yleensä ministeriötasolla.

Lain 48 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että perusilmoituksessa on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja toiminimenkirjoittajan täydellisen nimen ja kotikunnan lisäksi osoite ja henkilötunnus tai sen puuttuessa syntymäaika. Muutos vastaa kaupparekisterilain nykyisiä vaatimuksia kaupparekisteriin merkittävän henkilön yksilöimiseksi.

Lain 56 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriasiaa antamaan päätökseen haetaan muutosta samassa järjestyksessä kuin muihinkin patentti- ja rekisterihallituksen päätöksiin. Muutoksenhausta patentti- ja rekisterihallituksen päätöksiin säädetään patentti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa sekä patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa. Muutos ei vaikuta ennakkotarkastuspyyntöasioidiin, joista ei edelleenkään olisi valitusoikeutta.

Lain 66 § ehdotetaan kumottavaksi tarpeetomana sen vuoksi, että siinä mainittu 10 §:n 3 momentti kumottiin aiemman lainmuutoksen (97/93) yhteydessä.

1.2. Laki patentti- ja rekisterihallituksesta

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 2 §:ssä, jossa osoitetaan viranomaisen tehtävät, mainittaisiin myös yhdistysrekisteriasioiden hoitaminen.

1.3. Laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä

Lain 3 §:ssä luetellaan patentti- ja rekisterihallituksen päätökset, joihin saa hakea muutosta valittamalla valituslautakuntaan. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 kohta, jonka mukaan valitusoikeus on myös päätöksestä, jolla on evätty yhdistysrekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen. Momentin 5 ja 6 kohtaan tulee samalla tehdä tarvittavat

tekniset muutokset. Lain 5 §:ssä säädetään valituslautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten kelpoisuusvaatimuksista, joista säädetään tarkemmin asetuksella. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jäseneltä vaadittavaksi perehtyneisyydeksi luetaan yhdistysrekisteriasioita käsiteltäessä yhdistysoikeuden tuntemus.

1.4. Laki patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 3 §:n 4 momenttiin otettaisiin nimenomainen maininta siitä, että yhdistysrekisteriasioissa olisi mahdollista poiketa omakustannusarvosta tai jättää maksu kokonaan perimättä. Säännös ei koskisi yhdistyksen rekisteröinti-, muutos- ja purkautumisilmoituksia, jotka olisivat yhdistyslain 49 §:n 2 momentin erityissäännöksen mukaan edelleen maksuttomia.

Maksujen määräytymistä on tässä vaiheessa vaikea arvioida. Tästä huolimatta lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että omakustannusvaatimuksesta poikkeaminen olisi yhdistysrekisteriasioissa mahdollista. Täydellinen kustannusvastaavuus saattaisi nostaa näitä maksuja merkittävästi nykyisestä. Maksut eivät saisi muodostua yritystoiminnan harjoittajilta perittyjä maksuja korkeammiksi, koska rekisteröidyillä yhdistyksillä on käytännössä keskeinen asema yhdistymisvapauden toteutumisessa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettujen lainmuutosten takia yhdistysrekisteriasetusta tulee muuttaa siten, että asetuksen 2, 8 ja 10 §:n viittaukset oikeusministeriöön vaihdetaan viittauksiksi patentti- ja rekisterihallitukseen. Lisäksi ehdotetaan, että asetuksen 2 §:n 2 momentista poistetaan ilmoituslomakkeiden maksullisuutta koskeva vaatimus ja että 4 §:n 3 kohtaa muutetaan yhdistyksen puheenjohtajan ja toiminimenkirjoittajan henkilötietojen ilmoittamista koskevan yhdistyslain muutoksen huomioon ottamiseksi.

Valtioneuvoston ohjesääntöä (995/43) tulee muuttaa siten, että sen 16 §:n 1 momentin 12 kohdassa luetelluista oikeusministeriön tehtävistä poistetaan sana ”yhdistysrekisteriä” ja että kauppa- ja teollisuusministeriön käsiteltä-

viä asioita koskevan 23 §:n 1 momentin 3 kohtaan lisätään sana ”yhdistysrekisteriä”.

Oikeusministeriöstä annetun asetuksen 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa ministeriön yleisen osaston käsiteltäväksi säädetyistä asioista tulee poistaa maininta yhdistysrekisteriasioista. Asetuksen 25 §, jossa säädetään yhdistysrekisteriin tehtävän merkintäasian ratkaisemisesta, tulee kumota. Lisäksi tulee poistaa asetuksen 34 §:n 4 kohdasta, jossa säädetään virkojen kelpoisuusvaatimuksista, sanat ”ja yhdistysrekisteritoimiston” ja 36 §:stä, jossa säädetään virkojen täyttämisestä, sanat ”yhdistysrekisteritoimiston toimistopäällikön”. Valtioneuvoston 23 päivänä kesäkuuta 1994 tekemän periaatepäätöksen mukaan virasto nimittää virkamiehensä viraston päällikköä lukuun ottamatta, minkä perusteella patentti- ja rekisterihallituksesta annetun asetuksen (799/92) säännöksiä viraston virkamiesten nimittämisestä ei ehdoteta muutettavaksi.

Kauppa- ja teollisuusministeriöstä annettua asetusta (225/93) tulee muuttaa siten, että teollisuusosaston tehtäviä koskevan 5 §:n 12 kohtaan lisätään yhdistysrekisterin pito.

Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun asetuksen säännöksiä viraston organisaatiosta ja patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun asetuksen (800/92) säännöksiä valituslautakunnan kokoonpanosta

on muutettava siten, että säännöksissä otetaan huomioon yhdistysrekisterin siirto patentti- ja rekisterihallitukseen.

Lisäksi on muutettava patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista annettua kauppa- ja teollisuusministeriön päätöstä (190/93), oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettua oikeusministeriön päätöstä sekä rekisterihallinnon suoritteiden maksullisuudesta, maksuperusteista ja julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä kiinteistä maksuista annettua sisäasiainministeriön päätöstä. Patentti- ja rekisterihallituksen ohjesääntöön on otettava määräykset yhdistysrekisteriin tehtävän merkintäasian ratkaisemisesta.

3. Voimaantulo

Yhdistysasioiden siirtäminen patentti- ja rekisterihallitukseen sisältää eräitä käytännön toimenpiteitä, minkä vuoksi lakien vahvistamisen ja voimaantulon välille tulisi jäädä aikaa 1—2 kuukautta. Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan syksyllä 1994.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

yhdistyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun yhdistyslain (503/89) 66 § ja
muutetaan 35 §:n 3 momentti, 47 §:n 1 momentti, 48 §:n 1 ja 2 momentti, 49 §:n 1 ja 2 momentti, 55 §:n 1 momentti, 56 §:n 1 momentti, 60 § ja 62 §:n 2 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 35 §:n 3 momentti 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1331/89) ja 47 §:n 1 momentti 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1426/92), seuraavasti:

35 §

Hallitus

Puheenjohtajalla ja vähintään puolella hallituksen muista jäsenistä on oltava kotipaikka Suomessa, jollei kauppa- ja teollisuusministeriö myönnä lupaa poiketa tästä. Jos yhdistyksen

varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, saa hallituksen jäsenenä olla vain henkilö, jolla on kotipaikka Suomessa.

47 §

Viranomaiset

Yhdistysrekisteriä pitää patentti- ja rekisteri-

hallitus. Yhdistysrekisteriasioiden paikallisviranomaisina toimivat väestökirjahallinnosta annetussa laissa (76/84) tarkoitetut rekisteritoimistot.

48 §

Perusilmoitus

Ilmoitus yhdistyksen rekisteröimiseksi (*perusilmoitus*) on tehtävä kirjallisesti patentti- ja rekisterihallitukselle tai yhdistyksen kotipaikan paikallisviranomaiselle, joka toimittaa sen patentti- ja rekisterihallitukselle.

Perusilmoituksessa, johon on liitettävä yhdistyksen perustamiskirja ja säännöt, on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja yhdistyksen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus sekä mahdollinen nimenkirjoitusoikeutta koskeva 36 §:ssä tarkoitettu rajoitus. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika.

49 §

Perusilmoituksen käsittely ja yhdistyksen rekisteröiminen

Perusilmoituksesta patentti- ja rekisterihallitus tarkastaa, että:

- 1) se on tehty 48 §:ssä säädetyllä tavalla;
- 2) yhdistyksen nimi selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevien yhdistysten nimistä eikä ole harhaanjohtava;
- 3) yhdistyksen rekisteröimiselle ei 1 luvun säännösten mukaan ole estettä; sekä
- 4) rekisteröimiselle ei ole muuta lakiin perustuvaa estettä.

Jos rekisteröimiselle on 1 momentin perusteella este, mutta ilmoitusta ei kuitenkaan jätetä tutkimatta tai rekisteröintiä heti evätä, ilmoituksen tekijälle on varattava tilaisuus ilmoituksen täydentämiseen tai oikaisemiseen taikka lausunnon antamiseen. Tämä on tehtävä patentti- ja rekisterihallituksen määräämässä ajassa ja uhalla, että asia muuten raukeaa, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Jos rekisteröimiselle on este vielä senkin jälkeen, kun ilmoitusta on täydennetty tai oikaistu tai lausunto annettu, rekisteröiminen on evättävä. Ilmoituksen tekijälle voidaan kuitenkin antaa uusi määräaika, jos siihen on aihetta.

55 §

Ennakkotarkastus

Patentti- ja rekisterihallitus voi suorittaa yhdistyksen tai sen perustajien hakemuksesta sääntöjen tai niiden muutoksen tarkastuksen ennakkolta (*ennakkotarkastus*), milloin siihen yhdistyksen koon, sääntöjen muutoksen merkityksen tai muun sellaisen syyn vuoksi on aihetta. Hakemus voi koskea myös yhdistyksen suoraan tai välillisesti kuuluvan tai kuuluvaksi aiotun yhdistyksen sääntöjä.

56 §

Muutoksenhaku ja rekisterimerkinnän kumoaminen

Muutoksen hakemisesta patentti- ja rekisterihallituksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen säädetään erikseen. Päätökseen, ettei 55 §:ssä tarkoitettua ennakkotarkastusta suoriteta, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

60 §

Tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus

Tuomioistuimen on ilmoitettava patentti- ja rekisterihallitukselle yhdistyksen omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin ja konkurssinnettelyn päättymisestä tuomioistuimessa, 41, 43, 44 tai 45 §:n nojalla antamastaan päätöksestä sekä lainvoiman saaneesta ratkaisusta, jolla rekisterissä oleva merkintä on kumottu tai jolla on todettu, että yhdistyksen päätös, josta on tehtävä ilmoitus rekisteriin, on pätemätön, taikka jolla on määrätty tällaisen päätöksen täytäntöönpanokiellosta tai kiellon peruuttamisesta.

62 §

Rangaistussäännös

Joka antaa patentti- ja rekisterihallitukselle tai paikallisviranomaiselle väärän tässä laissa tarkoitetun ilmoituksen tai vakuutuksen, on tuomittava rangaistukseen siten kuin rikoslaisissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Tämän lain voimaan tullessa oikeusministeriössä vireillä olevat asiat siirtyvät patentti- ja rekisterihallituksen käsiteltäviksi lukuun ottamatta yhdistyslain 35 §:ssä tarkoitettuja poikkeuslupa-asioita, jotka siirtyvät kauppa- ja teollisuusministeriön käsiteltäviksi.

Ilmoitus tai hakemus, joka tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan tuli toimittaa oikeusministeriölle ja jota koskeva määräaika on alkanut kulua ennen tämän lain voimaantuloa, katsotaan

toimitetuksi määräajan kuluessa, jos ilmoitus tai hakemus toimitetaan määräajan kuluessa joko oikeusministeriölle tai patentti- ja rekisterihallitukselle. Yhdistysrekisteriasioissa perittävät maksut määräytyvät asian vireillepanoajan kohdan mukaan.

Osoite ja henkilötunnus tai syntymäaika on ilmoitettava yhdistysrekisteriin viimeistään, kun yhdistyksellä on muutoin velvollisuus tehdä hallituksen puheenjohtajan tai nimenkirjoittajan muutosilmoitus.

2.

Laki

patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patentti- ja rekisterihallituksesta 26 päivänä kesäkuuta 1992 annetun lain (575/92) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

2 § Tehtävät

Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on teknisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen. Se käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yritys kiinnitystä, kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä, tilinpäätösasia-

kirjojen julkistamista ja toiminimeä koskevat asiat sekä tarjoaa alansa tietopalveluja. Sen käsiteltäväksi voidaan asetuksella määrätä myös muita teollisoikeudellisia ja rekisterinpiitoon liittyviä asioita.

Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 199 . _____ päivänä

3.

Laki

patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä 26 päivänä kesäkuuta 1992 annetun lain (576/92) 3 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta ja 5 §:n 1 momentti sekä lisätään 3 §:n 1 momenttiin uusi 7 kohta seuraavasti:

3 §
Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla valituslautakuntaan, kun:

5) päätöksellä on ratkaistu hakemus tavaramerkin rekisteröimisestä tai muu tavaramerkkiä koskeva asia;

6) päätöksellä on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen; tai
7) päätöksellä on evätty yhdistysrekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen.

5 §
Valituslautakunnassa on puheenjohtaja ja

kaksi muuta jäsentä. Valituslautakunnan puheenjohtajana toimii, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, patenti- ja rekisterihallituksen virkamies, jolla on kokemusta tuomarintehtävien hoidosta tai hallintolainkäytöstä. Valituslautakunnan jäseninä toimivat, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, valtion virkamie-

het, joilla on ylempi korkeakoulututkinto ja jotka ovat perehtyneitä käsiteltävää asiaa koskevaan lainsäädännön alaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

4.

Laki

patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista 13 päivänä marraskuuta 1992 annetun lain (1032/92) 3 §:n 4 momentti seuraavasti:

3 §

Julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista

Teollisuuspoliittisista tai oikeudenhoitoon, uuden suoritteen käyttöönottoon tai rekisteritietojen ajantasallapitoon liittyvistä taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista syistä taikka silloin, kun käsitellään yhdistyslaista (503/89) johtuvia asioita, maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suorit-

teen omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta alempana tai jättää kokonaan perimättä. Teollisuuspoliittisista taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista tai muista erityisistä syistä maksu, joka muutoin määrättäisiin suoritteen omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta vastaavaksi, saadaan määrätä tätä korkeammaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Anneli Jäätteenmäki*

1.

Laki**yhdistyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *kumotaan* 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun yhdistyslain (503/89) 66 § ja

muutetaan 35 §:n 3 momentti, 47 §:n 1 momentti, 48 §:n 1 ja 2 momentti, 49 §:n 1 ja 2 momentti, 55 §:n 1 momentti, 56 §:n 1 momentti, 60 § ja 62 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 35 §:n 3 momentti 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1331/89) ja 47 §:n 1 momentti 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1426/92), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

35 §

35 §

*Hallitus**Hallitus*

Puheenjohtajalla ja vähintään puolella hallituksen muista jäsenistä on oltava kotipaikka Suomessa, jollei oikeusministeriö myönnä lupaa poiketa tästä. Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, saa hallituksen jäsenenä olla vain henkilö, jolla on kotipaikka Suomessa.

Puheenjohtajalla ja vähintään puolella hallituksen muista jäsenistä on oltava kotipaikka Suomessa, jollei *kauppa- ja teollisuusministeriö* myönnä lupaa poiketa tästä. Jos yhdistyksen varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, saa hallituksen jäsenenä olla vain henkilö, jolla on kotipaikka Suomessa.

47 §

47 §

*Viranomaiset**Viranomaiset*

Yhdistysrekisteriä pitää oikeusministeriö. Yhdistysrekisteriasioiden paikallisviranomaisina toimivat väestökirjahallinnosta annetussa laissa (76/84) tarkoitetut rekisteritoimistot.

Yhdistysrekisteriä pitää *patentti- ja rekisterihallitus*. Yhdistysrekisteriasioiden paikallisviranomaisina toimivat väestökirjahallinnosta annetussa laissa (76/84) tarkoitetut rekisteritoimistot.

48 §

48 §

*Perusilmoitus**Perusilmoitus*

Ilmoitus yhdistyksen rekisteröimiseksi (*perusilmoitus*) on tehtävä kirjallisesti oikeusministeriölle tai yhdistyksen kotipaikan paikallisviranomaiselle, joka toimittaa sen oikeusministeriölle.

Perusilmoituksessa, johon on liitettävä yhdistyksen perustamiskirja ja säännöt, on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja yhdistyksen nimenkirjoittajien täydelliset nimet ja heidän kotikuntansa sekä mahdollinen ni-

Ilmoitus yhdistyksen rekisteröimiseksi (*perusilmoitus*) on tehtävä kirjallisesti *patentti- ja rekisterihallitukselle* tai yhdistyksen kotipaikan paikallisviranomaiselle, joka toimittaa sen *patentti- ja rekisterihallitukselle*.

Perusilmoituksessa, johon on liitettävä yhdistyksen perustamiskirja ja säännöt, on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja yhdistyksen *nimenkirjoittajan täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus* sekä mahdol-

Voimassa oleva laki

menkirjoitusoikeutta koskeva 36 §:ssä tarkoitettu rajoitus.

49 §

Perusilmoituksen käsittely ja yhdistyksen rekisteröiminen

Perusilmoituksesta oikeusministeriö tarkastaa, että:

- 1) se on tehty 48 §:ssä säädetyllä tavalla;
- 2) yhdistyksen nimi selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevien yhdistysten nimistä eikä ole harhaanjohtava;
- 3) yhdistyksen rekisteröimiselle ei 1 luvun säännösten mukaan ole estettä; sekä
- 4) rekisteröimiselle ei ole muuta lakiin perustuvaa estettä.

Jos rekisteröimiselle on 1 momentin perusteella este, mutta ilmoitusta ei kuitenkaan jätetä tutkimatta tai rekisteröintiä heti evätä, ilmoituksen tekijälle on varattava tilaisuus ilmoituksen täydentämiseen tai oikaisemiseen taikka lausunnon antamiseen. Tämä on tehtävä oikeusministeriön määräämässä ajassa ja uhallla, että asia muuten raukeaa, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Jos rekisteröimiselle on este vielä senkin jälkeen, kun ilmoitusta on täydennetty tai oikaistu tai lausunto annettu, rekisteröiminen on evättävä. Ilmoituksen tekijälle voidaan kuitenkin antaa uusi määräaika, jos siihen on aihetta.

55 §

Ennakkotarkastus

Oikeusministeriö voi suorittaa yhdistyksen tai sen perustajien hakemuksesta sääntöjen tai niiden muutoksen tarkastuksen ennakoita (*ennakkotarkastus*), milloin siihen yhdistyksen koon, sääntöjen muutoksen merkityksen tai muun sellaisen syyn vuoksi on aihetta. Hakemus voi koskea myös yhdistykseen suoraan tai välillisesti kuuluvan tai kuuluvaksi aiotun yhdistyksen sääntöjä.

Ehdotus

linen nimenkirjoitusoikeutta koskeva 36 §:ssä tarkoitettu rajoitus. *Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika.*

49 §

Perusilmoituksen käsittely ja yhdistyksen rekisteröiminen

Perusilmoituksesta *patentti- ja rekisterihallitus* tarkastaa, että:

- 1) se on tehty 48 §:ssä säädetyllä tavalla;
- 2) yhdistyksen nimi selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevien yhdistysten nimistä eikä ole harhaanjohtava;
- 3) yhdistyksen rekisteröimiselle ei 1 luvun säännösten mukaan ole estettä; sekä
- 4) rekisteröimiselle ei ole muuta lakiin perustuvaa estettä.

Jos rekisteröimiselle on 1 momentin perusteella este, mutta ilmoitusta ei kuitenkaan jätetä tutkimatta tai rekisteröintiä heti evätä, ilmoituksen tekijälle on varattava tilaisuus ilmoituksen täydentämiseen tai oikaisemiseen taikka lausunnon antamiseen. Tämä on tehtävä *patentti- ja rekisterihallituksen* määräämässä ajassa ja uhallla, että asia muuten raukeaa, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Jos rekisteröimiselle on este vielä senkin jälkeen, kun ilmoitusta on täydennetty tai oikaistu tai lausunto annettu, rekisteröiminen on evättävä. Ilmoituksen tekijälle voidaan kuitenkin antaa uusi määräaika, jos siihen on aihetta.

55 §

Ennakkotarkastus

Patentti- ja rekisterihallitus voi suorittaa yhdistyksen tai sen perustajien hakemuksesta sääntöjen tai niiden muutoksen tarkastuksen ennakoita (*ennakkotarkastus*), milloin siihen yhdistyksen koon, sääntöjen muutoksen merkityksen tai muun sellaisen syyn vuoksi on aihetta. Hakemus voi koskea myös yhdistykseen suoraan tai välillisesti kuuluvan tai kuuluvaksi aiotun yhdistyksen sääntöjä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

56 §

Muutoksenhaku ja rekisterimerkinnän kumoaminen

Oikeusministeriön tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Päätökseen, ettei 55 §:ssä tarkoitettua ennakkotarkastusta suoriteta, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

56 §

Muutoksenhaku ja rekisterimerkinnän kumoaminen

Muutoksen hakemisesta patentti- ja rekisterihallituksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen säädetään erikseen. Päätökseen, ettei 55 §:ssä tarkoitettua ennakkotarkastusta suoriteta, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

60 §

Tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus

Tuomioistuimen on ilmoitettava oikeusministeriölle yhdistyksen omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin ja konkurssimenettelyn päättymisestä tuomioistuimessa, 41, 43, 44 tai 45 §:n nojalla antamastaan päätöksestä sekä lainvoiman saaneesta ratkaisusta, jolla rekisterissä oleva merkintä on kumottu tai jolla on todettu, että yhdistyksen päätös, josta on tehtävä ilmoitus rekisteriin, on pätemätön, taikka jolla on määrätty tällaisen päätöksen täytäntönpäntökiellosta tai kiellon peruuttamisesta.

60 §

Tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus

Tuomioistuimen on ilmoitettava *patentti- ja rekisterihallitukselle* yhdistyksen omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin ja konkurssimenettelyn päättymisestä tuomioistuimessa, 41, 43, 44 tai 45 §:n nojalla antamastaan päätöksestä sekä lainvoiman saaneesta ratkaisusta, jolla rekisterissä oleva merkintä on kumottu tai jolla on todettu, että yhdistyksen päätös, josta on tehtävä ilmoitus rekisteriin, on pätemätön, taikka jolla on määrätty tällaisen päätöksen täytäntönpäntökiellosta tai kiellon peruuttamisesta.

62 §

Rangaistussäännös

Joka antaa oikeusministeriölle tai paikallisviranomaiselle väärän tässä laissa tarkoitetun ilmoituksen tai vakuutuksen, on tuomittava rangaistukseen siten kuin rikoslaissa on säädetty.

62 §

Rangaistussäännös

Joka antaa *patentti- ja rekisterihallitukselle* tai paikallisviranomaiselle väärän tässä laissa tarkoitetun ilmoituksen tai vakuutuksen, on tuomittava rangaistukseen siten kuin rikoslais-*sa säädetään.*

66 §

Ulkomaalaisia koskeva määräys

Yhdistyksen, jonka jäsenistä lain tullessa voidaan yli kolmasosa on ulkomaalaisia, ulkomaisia yhteisöjä tai säätiöitä taikka ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:ssä tarkoitettuja suomalaisia yhteisöjä tai säätiöitä, on kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta otettava sääntöihinsä 10 §:n 3 momentin mukainen määräys.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämän lain voimaan tullessa oikeusministeriössä vireillä olevat asiat siirtyvät patentti- ja rekisterihallituksen käsiteltäviksi lukuun ottamatta yhdistyslain 35 §:ssä tarkoitettuja poikkeuslupa-asioita, jotka siirtyvät kauppa- ja teollisuusministeriön käsiteltäviksi.

Ilmoitus tai hakemus, joka tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan tuli toimittaa oikeusministeriölle ja jota koskeva määräaika on alkanut kuluu ennen tämän lain voimaantuloa, katsotaan toimitetuksi määräajan kuluessa, jos ilmoitus tai hakemus toimitetaan määräajan kuluessa joko oikeusministeriölle tai patentti- ja rekisterihallitukselle. Yhdistysrekisteriasioissa perittävät maksut määräytyvät asian vireillepanojankohdan mukaan.

Osoite ja henkilötunnus tai syntymäaika on ilmoitettava yhdistysrekisteriin viimeistään, kun yhdistyksellä on muutoin velvollisuus tehdä hallituksen puheenjohtajan tai nimenkirjoittajan muutosilmoitus.

2.

Laki

patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patentti- ja rekisterihallituksesta 26 päivänä kesäkuuta 1992 annetun lain (575/92) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Tehtävät

Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on teknisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen. Se käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yritys kiinnitystä, kaupparekisteriä, tilinpäätösasiakirjojen julkistamista ja toiminimeä koskevat asiat sekä tarjoaa alansa tietopalveluja. Sen käsiteltäväksi voidaan asetuksella määrätä myös muita teollisoikeudellisia ja rekisterinpitoon liittyviä asioita.

2 §

Tehtävät

Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on teknisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen. Se käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yritys kiinnitystä, kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä, tilinpäätösasiakirjojen julkistamista ja toiminimeä koskevat asiat sekä tarjoaa alansa tietopalveluja. Sen käsiteltäväksi voidaan asetuksella määrätä myös muita teollisoikeudellisia ja rekisterinpitoon liittyviä asioita.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

3.

Laki**patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä 26 päivänä kesäkuuta 1992 annetun lain (576/92) 3 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta ja 5 §:n 1 momentti sekä *lisätään* 3 §:n 1 momenttiin uusi 7 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla valituslautakuntaan, kun:

5) päätöksellä on ratkaistu hakemus tavaramerkin rekisteröimisestä tai muu tavaramerkkiä koskeva asia; *tai*

6) päätöksellä on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen.

3 §

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla valituslautakuntaan, kun:

5) päätöksellä on ratkaistu hakemus tavaramerkin rekisteröimisestä tai muu tavaramerkkiä koskeva asia;

6) päätöksellä on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen; *tai*

7) päätöksellä on evätty yhdistysrekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen.

5 §

Valituslautakunnassa on puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä. Valituslautakunnan puheenjohtajana toimii sen mukaan kuin asetuksella säädetään patentti- ja rekisterihallituksen virkamies, jolla on kokemusta tuomarintehtävien hoidosta tai hallintolainkäytöstä. Valituslautakunnan jäseninä toimivat sen mukaan kuin asetuksella säädetään valtion virkamiehet, joilla on ylempi korkeakoulututkinto ja jotka ovat perehtyneitä teollisoikeuksiin.

5 §

Valituslautakunnassa on puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä. Valituslautakunnan puheenjohtajana toimii, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, patentti- ja rekisterihallituksen virkamies, jolla on kokemusta tuomarintehtävien hoidosta tai hallintolainkäytöstä. Valituslautakunnan jäseninä toimivat, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, valtion virkamiehet, joilla on ylempi korkeakoulututkinto ja jotka ovat perehtyneitä käsiteltävää asiaa koskevaan lainsäädännön alaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

4.

Laki

patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista 13 päivänä marraskuuta 1992 annetun lain (1032/92) 3 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Julkisoikeudellisista suoritteista perittävät maksut

Julkisoikeudellisista suoritteista perittävät maksut

Teollisuuspoliittisista tai oikeudenhoitoon, uuden suoritteen käyttöönottoon tai rekisteritietojen ajantasallapitoon liittyvistä taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista syistä maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta alempana tai jättää kokonaan perimättä. Teollisuuspoliittisista taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista tai muista erityisistä syistä maksu, joka muutoin määrättäisiin suoritteen omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta vastaavaksi, saadaan määrätä tätä korkeammaksi.

Teollisuuspoliittisista tai oikeudenhoitoon, uuden suoritteen käyttöönottoon tai rekisteritietojen ajantasallapitoon liittyvistä taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista syistä taikka silloin, kun käsitellään yhdistyslaista (503/89) johtuvia asioita maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta alempana tai jättää kokonaan perimättä. Teollisuuspoliittisista taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista tai muista erityisistä syistä maksu, joka muutoin määrättäisiin suoritteen omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta vastaavaksi, saadaan määrätä tätä korkeammaksi.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .*

1.

Asetus yhdistysrekisteriasetuksen muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä
muutetaan 25 päivänä toukokuuta 1989 annetun yhdistysrekisteriasetuksen (506/89) 2 §, 4 §:n 3 kohta sekä 8 ja 10 § seuraavasti:

2 §

Yhdistyslaissa säädetyt perus-, muutos- ja purkautumisilmoitukset on tehtävä kirjallisesti patenti- ja rekisterihallituksen vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella. Ilmoitukset on tehtävä kolmena kappaleena, joista jokaiseen on oheistettava tarvittavat liitteet. Ilmoitukset voidaan toimittaa suoraan patenti- ja rekisterihallitukselle tai jättää yhdistyslain 47 §:ssä tarkoitetulle paikallisviranomaiselle patenti- ja rekisterihallitukselle toimitettaviksi.

Patenti- ja rekisterihallitus ja paikallisviranomaiset pitävät lomakkeita yleisön saatavissa.

4 §

Yhdistyksistä pidettävään luetteloon merkitään:

3) sääntöjen määräys yhdistyksen nimen kirjoittamisesta sekä hallituksen puheenjohtajan ja muun henkilön, jolla on oikeus yhdistyksen nimen kirjoittamiseen yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa, täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus tai syntymäaika;

8 §

Patenti- ja rekisterihallitus lähettää yhdistyksen kotipaikan paikallisviranomaiselle kappaleen rekisteröimistä koskevasta päätöksestä liitteineen sekä yhdistystä koskevan otteen yhdistysrekisteristä paitsi, milloin rekisteröiminen koskee ennakkotarkastusta.

Paikallisviranomainen säilyttää otteet yhdistysrekisteristä yhdistysten nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä sekä yhdistyksiä koskevat asiakirjat rekisterinumeroiden mukaisessa järjestyksessä.

10 §

Patenti- ja rekisterihallitus antaa otteita yhdistysrekisteristä ja jäljennöksiä siihen liittyvistä asiakirjoista säädettyä maksua vastaan. Paikallisviranomainen antaa vastaavasti otteita ja jäljennöksiä alueellaan olevia yhdistyksiä koskevista asiakirjoista. Otteiden kaavat vahvistaa patenti- ja rekisterihallitus.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

2.

Asetus**oikeusministeriöstä annetun asetuksen muuttamisesta**

Oikeusministerin esittelystä

kumotaan oikeusministeriöstä 10 päivänä maaliskuuta 1989 annetun asetuksen (237/89) 25 §, sellaisena kuin se on 15 päivänä helmikuuta 1991 annetussa asetuksessa (307/91), ja

muutetaan 3 §:n 1 momentin 6 kohta, 34 §:n 4 kohta ja 36 §, sellaisina kuin ne ovat mainitussa 15 päivänä helmikuuta 1991 annetussa asetuksessa, seuraavasti:

3 §

Yleinen osasto käsittelee asiat, jotka koskevat:

6) säätiöitä, puolurekisteriä ja puoluelaisissa (10/69) tarkoitettua puolueiden valvontaa sekä tilinpidon ja varojen käytön tarkastamista;

34 §

Kelpoisuusvaatimuksena on:

4) rikosrekisteritoimiston toimistopäälliköllä ja apulaistoimistopäälliköllä oikeustieteen kandidaatin tutkinto, vankeinhoidon ylitarkastajalla toimistopäällikkönä oikeustieteen kandidaa-

tin tutkinto ja rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän hyvä tuntemus, ulosoton ylitarkastajalla oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja hyvä ulosottotoimen tuntemus;

36 §

Suunnittelupäällikön, rikosrekisteritoimiston toimistopäällikön, suunnittelupäällikön toimistopäällikkönä, lainsäädäntöneuvoksen toimistopäällikkönä, lainsäädäntöneuvoksen ja tuotantopäällikön nimittää valtioneuvosto.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

3.

Asetus**kauppa- ja teollisuusministeriöstä annetun asetuksen 5 §:n muuttamisesta**

Oikeusministerin esittelystä

muutetaan kauppa- ja teollisuusministeriöstä 26 päivänä helmikuuta 1993 annetun asetuksen (225/93) 5 §:n 12 kohta seuraavasti:

5 §

Teollisuusosasto käsittelee asiat, jotka koskevat:

12) teollisoikeuksia, kaupparekisteriä ja yhdistysrekisteriä;

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

4.

Asetus

valtioneuvoston ohjesäännön muuttamisesta

Pääministerin esittelystä

muutetaan 17 päivänä joulukuuta 1943 annetun valtioneuvoston ohjesäännön (995/43) 16 §:n 1 momentin 12 kohta ja 23 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 16 §:n 1 momentin 12 kohta 5 päivänä toukokuuta 1989 annetussa asetuksessa (396/89) ja 23 §:n 1 momentin 3 kohta 16 päivänä tammikuuta 1976 annetussa asetuksessa (39/76), seuraavasti:

16 §

Oikeusministeriö käsittelee asiat, jotka koskevat:

12) säätiöitä, puolerekisteriä ja puoluelaissa (10/69) tarkoitettua puolueiden valvontaa;

23 §

Kauppa- ja teollisuusministeriö käsittelee asiat, jotka koskevat:

3) teollisoikeuden suojaamista, kaupparekisteriä ja yhdistysrekisteriä;

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

